

OKUL YÖNETİCİLERİNİN EĞİTİM YÖNETİMİ BİLGİ SİSTEMLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: MEMNUNİYET, ALGILANAN FAYDA VE GÖREVE UYGUNLUK ARASINDAKİ İLİŞKİ

School Administrators' Opinions Regarding to
Educational Management Information Systems:
The Relationship Among Satisfaction, Perceived
Usefulness and Task Fit

Gönderim Tarihi: 10.10.2014

Kabul Tarihi: 09.07.2015

Mustafa SAMANCIOĞLU*
Murat BAĞLIBEL**
Zehra KESER ÖZMANTAR***
Hakan ÇETİN****

Öz: Bu araştırmanın amacı, okul yöneticilerinin kullanmakta oldukları Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemlerinden (EYBS) memnuniyet düzeylerini ve bunu etkileyen bazı faktörleri incelemektir. Bu amaçla 142 okul yöneticisine, araştırmacılar tarafından geliştirilen EYBS Değerlendirme Anketi uygulanmıştır. Toplanan verilerin analizinde betimsel istatistik ve regresyon analizi yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, okul yöneticilerinin kullanmakta oldukları EYBS'lere yönelik memnuniyet düzeyleri yüksektir. Ayrıca okul müdürleri, EYBS'yi oldukça faydalı ve görevlerine uygun bulmaktadırlar. Araştırmanın ortaya koyduğu bir diğer sonuca göre ise, yöneticilerin EYBS'den duydukları memnuniyet ile algılanan fayda ve göreve uygunluk arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğudur. Bu iki değişken de memnuniyetle pozitif korelasyona sahiptir. Regresyon analizi sonucunda, okul yöneticilerinin EYBS'den duydukları memnuniyetin %26'sının faydalılık ve göreve uygunluk faktörlerinden kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Yönetim Bilgi Sistemleri, Okul Yöneticisi, Fayda, Göreve Uygunluk.

* Yrd.Doç.Dr., Gaziantep Üniversitesi/Eğitim Fakültesi/ İlköğretim Bölümü,
e-posta: msamancioglu@gantep.edu.tr

** Yrd.Doç.Dr., Gaziantep Üniversitesi/ Eğitim Fakültesi/ Eğitim Bilimleri Bölümü,
e-posta: mbaglibel@gantep.edu.tr

*** Yrd.Doç.Dr., Gaziantep Üniversitesi/ Eğitim Fakültesi/ Eğitim Bilimleri Bölümü,
e-posta: zehrakeser@hotmail.com

**** Yrd.Doç.Dr., Akdeniz Üniversitesi/İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi/ Ekonometri Bölümü,
e-posta: hakanc@akdeniz.edu.tr

Abstract: The aim of this study was to examine the level of school administrators' satisfaction with Education Management Information Systems (EMIS) and some factors affecting it. For this aim, EMIS Evaluation Questionnaire, developed by the authors, was conducted to 142 school administrators. In the analysis of data, descriptive statistics and regression analysis methods were used. The results showed that school administrators are very satisfied with EMIS, and consider that it is very useful and appropriate to their tasks. Another result of the study revealed that there is a positive and significant relationship among school administrators' satisfaction with EMIS, usefulness and task fit. These two variables have a positive correlation with the satisfaction. According to the results of the regression analysis, 26 % of the level of school administrators' satisfaction with the EMIS results from EMIS' usefulness and task fit factors.

Keywords: Education Management Information System(EMIS), School Administrator, Usefulness, Task Fit.

GİRİŞ

Toplumsal yapıdaki değişimler yönetimin kontrolündeki kaynakları da değiştirmiştir. Tarım toplumlarındaki kas gücü sanayi devrimiyle yerini makinelere bırakmıştır. Makineleşme, insanların fiziksel güç kaynağı olarak, hayvanların dışında kendilerine yardımcı arama çalışmalarının bir sonucudur. Benzer şekilde bilgi toplumlarındaki bilgisayar sistemleri de insanların zihinsel faaliyetlerde kendilerine yardımcı aramalarının sonucudur denebilir. Günümüzün teknoloji dünyası artık yönetim fonksiyonlarının her birinde bilgisayarlardan yararlanmayı amaçtan öte bir zorunluluk haline getirmiştir (Gökçen, 2007).

Bilgi işlem teknolojilerinin kullanımı ve internetin icadı oldukça güçlü olan bu araçları kişilerin ve kurumların ulaşımına açmıştır. Küreselleşme hızı 20. yüzyılın son çeyreğinde çok daha artmış ve rekabet daha çok bilgiye bağımlı hale gelmiştir. Bilgiye bağımlı böyle bir ortamda varlığını sürdürebilmek, örgütsel yapı ve algılarda hızlı değişimleri gerektirmektedir. Bu dönüşümler ekonomik, politik, kültürel, eğitim, iletişim ve diğer pek çok açıdan toplumları ve organizasyonları etkilemekte; onları geleneksel yaklaşım ve tanımların ötesine geçen yeni yollar bulmaya zorlamaktadır. Bu dönüşümlerin başarısı (özellikle kamusal) organizasyonların görev tanımlarını, çalışma ve karar alma mekanizmalarını yeniden yapılandırmasıyla; teknik ve yasal alt yapılarının ve politikalarının bilgi toplumunun gereklilikleri doğrultusunda geliştirilmesiyle yakından ilişkilidir (OECD, 2004).

Belirtilen bu değişim ve dönüşüm Yönetim Bilgi Sistemleri (YBS) kavramının doğmasına neden olmuştur. YBS'nin gerekliliği ve yararları konusunda hem-

fikir olunmasına rağmen tanımı konusunda aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Dolayısıyla net bir tanım yapmadan önce kavramı oluşturan yönetim, bilgi ve sistem kavramlarının aralarındaki ilişkiden bahsetmek gerekmektedir.

Babu vd. (1997), bilgiyi kullanıcı tarafından işlenmiş ve anlamlandırılmış veri olarak tanımlamaktadır. Bilgiye tek başına sahip olmak, gücü elinizde bulundurduğunuz anlamına gelmemektedir. Onu yönetebilmek ve bunu teknoloji ile birleştirmek 21. yüzyılın en önemli yönetim becerileri arasındadır. Bu noktada yöneticilerin karar verme, planlama ve denetim gibi farklı yönetsel aşamalarda ihtiyaç duyacakları verilere doğru, kesin ve zamanında ulaşmalarına yardımcı düzenekler geliştirilmiştir. Sistem ise, ortak bir amacı gerçekleştirmek için birlikte çalışan bileşenler dizisidir. Çınar (1997) bilgi sistemini, kurum yönetici ve denetçilerinin ihtiyaç duydukları bilgiyi sağlayan bütünlük süreçleri olarak tanımlamaktadır.

Yönetim bilgi sistemi ile ilgili tanımlara bakıldığında, YBS'nin bir kurumun kaynakları ve faaliyetleri hakkındaki verilerin toplanmasını, saklanmasını, iletilmesini ve işlenmesini sağlayan bir yapı olduğu görülmektedir (Wokocha ve Adebayo, 2012). Orbach (2004)'a göre, YBS, verilerin kurumdaki karar vericilerin kullanabileceği yönetsel bilgiye dönüştürülmesine imkân sağlar. Argyris (1991)'e göre, yönetim bilgi sistemi, yöneticilerin sorumlu olduğu etkinlikleri yönetebilmek, zamanında ve etkili kararlar verebilmek için ihtiyaç duydukları bilgiyi, iç ve dış kaynaklardan toplamak için çeşitli resmi aşamaları kullanan sistemlerdir. O'Brien (1990)'a göre yönetim bilgi sistemleri bir örgütteki yöneticilerin ve karar vericilerin ihtiyaçları için düzenlenmiş veritabanı yönetim sistemi anlamına gelmektedir. Özetle, yönetim bilgi sistemleri, yöneticilerin etkili karar verebilmeleri için, ihtiyaç duydukları bilgiyi sağlamak üzere tasarlanmış bilgi sistemleridir (Bayrakçı, 2007).

LİTERATÜR TARAMASI

Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemi

Günümüzde eğitim kurumları ve bir bütün olarak eğitim sistemleri hızla büyümekte ve karmaşık hale gelmektedir. Bu durum politikacılar, planlayıcılar, karar vericiler ve her düzeydeki yöneticiler için zorluklar meydana getirmektedir. Bu zorluklarla baş edebilmek ve eğitim sistemlerinin hedeflerini gerçekleştirebilmek için, eğitimde otorite ve karar vericilerin çok farklı kaynaklardan gelecek farklı türde anlık ve güncel verilere ihtiyacı vardır (Cassidy, 2005; Sultana, 2002). Bir başka ifadeyle, değişen bilgi taleplerine cevap verebilmek için yöneticilerin; karar verme sürecini destekleyen, geçerli verilerin zamanında toplanmasını ve analiz edilmesini sağlayan sistemleri kullanmaları gerekmektedir (Wako, 2003).

Günümüzde öğrencilere sunulan eğitimin kalitesinin artırılması için anlamlı, güvenilir, kesin ve güncel veri ve bilginin sağlanması gerekliliği daha da önem kazanmıştır (Cassidy, 2005). Çünkü eğitim sistemlerinin odağı, çıktılarının kalitesinin yükseltilmesine doğru kaymaktadır. Bu kalite artışı da sonuç odaklı bir yönetim yaklaşımıyla kapsamlı, güvenilir ve anlamlı verilere istenildiği anda erişilebilmesi ve kullanılabilmesi ile mümkün olabilecektir (Sultana, 2002). Bu noktada eğitim kalitesinin yakından izlenmesi, kurumsal bilginin toplanması, işlenmesi, analizi, sunumu ve kullanımına ilişkin yapı ve süreçleri kapsayan bilgi yönetim sistemleri karşımıza çıkmaktadır (Billeh, 2001). Eğitim yönetimi bilgi sistemleri (EYBS), planlama, kaynakların dağıtımını, izleme, politika geliştirme ve karar verme süreçlerini geliştirmek amacıyla, eğitim sisteminden verileri toplamak ve analiz etmek için tasarlanmış sistemlerdir (UNESCO, 2010).

EYBS'nin evrensel kabul görmüş tek bir tanımı yoktur. Moses (2001)'e göre, EYBS her seviyedeki eğitim yöntemini desteklemek için zamanında, uygun maliyetli ve kullanıcıya uygun bilgi sağlamak amacıyla insanları, süreçleri ve teknolojiyi bir araya getiren kapsamlı bir sistemdir. Etkili bir EYBS, sadece karar vermek için gerekli verilerin neler olduğunu değil, aynı zamanda bu bilgiyi kimin kullanacağı, nasıl kullanacağı ve bu sürecin nasıl destekleneceğini de belirtmelidir. İnsan, süreç ve teknolojilerin tümünü içeren bir yapı kurulduğunda bilginin akış hızında beklenen gerçek hız artışı sağlanabilir ve dolayısıyla karar verme hızında artış gözlenebilir.

Haddad (2012)'a göre, EYBS eğitim yönetiminin her kademesine destek olmak için güncel, düşük maliyetli, etkin ve kullanıcıya uygun bilginin sağlanması amacıyla insanları, süreçleri ve teknolojiyi bir araya getiren kapsamlı bir sistemdir. Hua ve Herstein (2003) ise; EYBS'nin, eğitim hiyerarşisinin her kademesinde verilecek kararlarda kullanılmak için okullarla ve eğitim-öğretimle ilgili (binalar, öğretmenler, öğrenme etkinlikleri ve değerlendirme sonuçları gibi) veri ve bilgilerin düzenli olarak paylaşıldığı, birleştirildiği, analiz edildiği ve yayınlandığı resmi ve bütünlük süreçler, prosedürler ve işbirliği anlaşmaları dizisini kapsadığını ifade etmektedir.

Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemlerinin Gelişim Süreci

Eğitim sistemlerinin mevcut durumlarını tespit etmek ve karar verme sürecini desteklemek amacıyla kullanılacak veri ve bilgilerin kalitesini artırma çabaları uzun yıllardan beri mevcuttur. Eğitimde bilgisayar tabanlı bilgi yönetim sistemleri kullanımı 1980'lerin ortalarında başlamıştır (Cassidy, 2005; Visscher vd., 2003). Bu sistemler çoğunlukla bakanlık merkez teşkilatlarında ve ilgili

birimlerde (teftiş kurumları gibi) rutin yönetsel ve idari işlevlerin bilgisayar ortamına aktarılması çabalarından ibarettir. Bununla birlikte, eğitim sistemlerinin performanslarını izleme ve değerlendirmeye destek olmak ve etkin eğitim politikalarının tasarlanması için daha geniş kapsamlı ve bütünlük bilgisayar tabanlı eğitim yönetim bilgi sistemlerinin geliştirilmesi bazı ülkelerde 1980'lerin sonları gibi erken sayılabilecek tarihte başlamıştır. Bu sistemlerin güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılması çalışmaları 1990'lar ve 21. yüzyıl boyunca devam etmiştir. Günümüzde ise, eğitimsel verilerin gerekliliği ve kalitesine, bilgi sistemlerinin bilgisayar ortamına taşınmasına, karar verme kültürünün ampirik bilgileri daha çok kullanacak yönde değişim göstermesinin gerekliliği vurgulanmaktadır (Cassidy, 2005). Etiyopya, Nepal, Pakistan, Somali, Sri Lanka, Yemen, Endonezya, Botsvana, Yeni Gine, Gambiya, Kamboçya, Filipinler, Nijerya ve Hindistan gibi gelişmekte olan pek çok ülkenin eğitim bakanlıkları kendi EYBS'lerini kurmuşlardır (Çınar, 1997; Ellison, 2004).

Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemlerinin Kullanım Alanları ve Yararları

Eğitim sistemlerinin yönetiminde kararları bilgiye dayalı olarak vermenin amacı etkin izleme ve değerlendirme, bütçeleme ve planlama, politika araştırma ve analiz sistemleri aracılığıyla eğitimde erişimi, etkinliği, verimliliği, eşitliği ve kaliteyi artırmaktır. EYBS gerekli bilgileri sağlayan ve bu bilgilerin kullanımını teşvik eden bir ortam oluşturarak, kararların bilgiye dayalı olarak verilmesini mümkün kılmaktadır. Bütünlük veri ve bilgi sistemleri eğitim sisteminin her kademesinde eğitim yönetimi işlevlerine verdikleri destek ile EYBS'nin tam da merkezinde yer almaktadır (Hua ve Herstein, 2003).

Bilgi teknolojileri, eğitim yöneticisinin örgütsel kaynakları verimli ve etkili bir şekilde yönetmesine yardımcı olarak tüm yönetsel süreçlerde kullanılabilir (Çınar, 1997). Carrizo, vd.(2003)'a göre, bilgi sistemi bir eğitim sisteminin yönetim, planlama ve değerlendirmesinin temelini oluşturmaktadır. Eğitim yönetimi sürecinde bilgi sistemi farklı aktörleri ve paydaşları, mevcut durum, iç ve dış verimlilik, pedagojik ve kurumsal faaliyetler, performans, sorunlar ve ihtiyaçlar gibi konularda bilgilendirmelidir. EYBS üzerinde yapılan araştırma sonuçları EYBS'ni etkin kullanan ülkelerde eğitim yönetimi süreçlerinde büyük hız ve kapasite artışı sağlandığını göstermektedir (Burchfield, vd. 1994).

Son yıllarda, toplumlarda demokratikleşme hareketleri tüm kamu kurumlarının hesap verebilirlik bağlamında kaynakları nasıl kullandıklarıyla ilgili bilgiler sunmaları yönündeki baskıyı artırmaktadır. Bu durum özellikle velilerin okullardan verimlilik ve çıktılarının kalitesi ile ilgili beklentilerinin yüksek olduğu, eğitim sektöründe daha da belirginleşmektedir (Cassidy, 2005; Crouch,

vd. 2001; Powell, 2006). Hesap verebilirlik denetiminin rolünü artıran yasalar ve öğretime ilişkin kararların veriye dayalı olarak verilmesi yönünde talepler YBS'lerin kullanımına ilgiyi artırmıştır (Breiter ve Light, 2006; Powell, 2006). Bu bağlamda, hükümetler okulları daha hesap verebilir (bütçe yönetimi, kendi hedeflerini belirleme ve izleme aracılığıyla) ve daha sorumlu hale getirdiği gerekçesiyle EYBS'nin kullanılmasına daha fazla kaynak ayırmaktadırlar (Vischer, vd., 2003).

Eğitim sistemlerinin iç verimliliğini artırmak amacıyla da yönetim bilgi sistemlerine ihtiyaç vardır. Özellikle üst düzeydeki eğitim yöneticileri atıl bulunan kaynakları belirlemek ve kaynakları doğru alanlara yönlendirerek eğitim sisteminin iç verimliliğini artırmak için doğru ve kesin bilgiye gereksinim duymaktadırlar (Crouch, vd., 2001). Sürekli reformlara konu olan eğitim sistemlerinin, zaten kıt olan kaynakları nasıl kullandıklarını izlemek için de yönetim bilgi sistemlerin ihtiyacı bulunmaktadır (Cassidy, 2005).

McGinn ve Welsh (1999)'e göre, bilgi işlem teknolojilerinin ortaya çıkışı özellikle merkezi yapıda olmayan eğitim sistemleri üzerinde yüksek derecede denetim sağlanmasını mümkün hale getirmiştir. Girdilerden daha çok çıktılara (kalite) vurgu yapan yeni yönetsel değerler karar vermede yerel kapasitenin güçlendirilmesine verilen önemi artırmaktadır. Cassidy (2005) eğitim sistemlerinde yönetim ve karar verme adem-i merkezileştikçe, toplumun ve özellikle ailelerin okullara daha çok müdahil olmaya başladığını böylelikle eğitimin daha anlamlı, daha güvenilir, kesin ve güncel bilginin değerinin arttığını vurgulamaktadır. UNESCO (2006), modern, merkezileştirilmemiş eğitim sistemlerinin gereksinim duyduğu uyumlu bir yönetimi için güvenilir bir EYBS'nin kurulmasının çok önemli olduğunu ifade etmiştir. Powell (2006)'a göre, eğitimde adem-i merkezileşme süreci sonucunda, yerel ve merkezi yönetim birimleri kendi planlarını yapabilmek, uygulayabilmek ve bütçelerini oluşturabilmek için dağınık halde bulunan eğitimsel veriye daha çok ihtiyaç duyar hale gelmişlerdir.

EYBS'nin kullanımı için bir diğer sebep de değişen liderlik yaklaşımlarıdır. Crouch, vd. (2001), hükümetlerin değişen liderlik anlayışının bir sonucu olarak EYBS'yi istediklerini ifade etmektedir. Bu yeni liderlik anlayışı politika girişimleri konusunda anlık güncellemeler ve bilgilendirmeleri talep etmektedir. Cassidy(2005)'ye göre, eğitimde eşitliği sağlamak hükümetlerin hedefleri arasındadır. Eşit eğitim sisteminin kurgulanabilmesi için de farklı yerlerde, farklı okullarda eğitim alan öğrenci gruplarının gelişimlerinin izlenmesi ve karşılaştırılması yönünde veri ve bilgilere ihtiyaç vardır.

EYBS okul ve eğitim yöneticilerine, yönetimin farklı süreçlerinde yardım sağlayabilirler. Boone ve Kurtz (1999) yönetim bilgi sistemlerinin daha çok yönetimin karar verme sürecinde kullanıldığını vurgulamışlardır. Çınar (1997)'a göre, hızlı değişen bir toplum ve dinamik bir çevrede bulunan eğitim yöneticisi, vereceği kararlarda olayları, değişimin yönünü ve niteliğini dikkate almalıdır. Yönetici karar vereceği konuda yeterli bilgiye sahip olmalı ve mümkün olan bütün seçenekleri değerlendirmelidir. Leblebici (1996)'ye göre, kararların kalitesini belirleyen en önemli unsur bilginin nitelik ve niceliğidir. Yönetim bilgi sistemleri, karar alma sürecine yoğun ve nitelikli bilgi sağlayarak, kararların kalitesinin artırılmasına yardımcı olabilmektedir.

Deneyimli eğitim yöneticileri, eğitim politikalarını düzenleyenler ve karar vericiler, karar alırken, sonuçları değerlendirirken ve kaynakların verimli ve etkin bir şekilde dağıtımını aşamalarında detaylı, ulaşılabilir ve güncel bilginin öneminin farkındadırlar. Kaliteli veri ve bilgi olmadan, ulusal ve yerel seviyedeki yöneticiler öğrencilerin ve eğitim kurumlarının ihtiyaçlarını karşılayacak doğru ve etkin kararlar veremeyecektir (Cassidy, 2005). Anlamli bilginin hazır bulunmasının kararlar için bir gereklilik olduğu düşüncesi, YBS kullanımının temel varsayımıdır (Breiter ve Light, 2006).

Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemlerinin Kullanımını Etkileyen Faktörler

Crouch (2001)'ne göre, mevcut uygulamalara bakıldığında, EYBS genelde okul seviyesinde veriler içeren merkezi veri tabanları olarak sınırlı bilgi içermektedir. Bunlar (1) Öğrenci verileri (sicil kayıtları, yaş, cinsiyet gibi demografik bilgiler, ders notları vb.), (2) Öğretmen verileri (atama bilgileri, deneyim vb.), (3) Okul envanter (konum, derslik sayısı, donanımlar vb.) verileridir. Ancak EYBS genelde çok daha derinlemesine ve çeşitli bilgiler sunan performans verileri, okul finans bilgileri, maliyet muhasebesi, materyal temini (ders kitapları vb.), kurum içi yönetimsel girişimlerin izlenmesi (özel projeler, kuruma özgü faaliyetler) gibi bilgileri içermektedir. Haddad (2012)'a göre, EYBS'nin elbette teknik bir boyutu vardır. Ama EYBS temelde bilginin kullanımı ile ilgilidir. EYBS'nin doğru şekilde işletilebilmesi bir yönüyle destek personelinin sistemi etkin kullanmasıyla ilgilidir.

EYBS'nin doğru ve etkin işletilmesinde "faydalılık (usefulness)", "kullanım kolaylığı (easy of use)" ve "iş/görev ile uyumluluk (Task-fit)" olmak üzere üç faktör ön plana çıktığı görülmüştür (Davis, 1989; Goodhue ve Thompson, 1995). Faydalılık; bireyin, bir sistemi/teknolojiyi kullanmasıyla iş performansının arttıracağına olan inanç düzeyidir. Kullanım kolaylığı ise; bireyin belirli bir sistemi zorlanmadan ve çaba harcamadan kullanılabilirliğine ait inanç dü-

zeyidir (Davis, 1989). Birey, ilgili teknolojinin yaptığı işlere faydalı olduğunu ve performansını arttıracığını düşündükçe, bu teknolojiyi kullanma ve kabul etmesi daha kolay olmaktadır. Benzer şekilde, kullanımının kolaylığı hakkında olumlu görüşlere sahip olunan bir teknolojinin de, bireyler tarafından benimsenmesi kolaylaşmaktadır. Bir teknolojinin faydalı ve kullanımının kolaylığının yanında, bireyin gerçekleştirdiği iş ve görevlerle de uyumlu olması önemlidir. Üçüncü faktör olan iş/görev ile uyumluluk ise; bir teknolojinin, bireye işiyle ilgili gerçekleştirdiği görevlerde yardımda bulunma derecesi olarak tanımlanmaktadır. Bir başka deyişle, bireysel yetenekler, görev gereklilikleri ve teknolojinin işlevselliği arasındaki uyum olarak ifade edilebilmektedir (Goehue ve Thompson, 1995).

Türk Eğitim Sisteminde Kullanılan Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemleri

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), merkez, il ve ilçe teşkilatları, okullar ve bakanlığa bağlı birimlerle Türkiye'deki en büyük kamu kuruluşudur. Yaklaşık bir milyon öğretmen yetmiş beş bin okulda yirmi beş milyon öğrenciye hizmet vermektedir (MEB, 2014). Birçok Avrupa ülkesinin nüfusundan fazla olan bu oluşumun katı bir merkezi ve hiyerarşik yapıya sahip olan Türk eğitim sisteminde tüm kararlar, politikalar, planlar ve operasyonlar merkezi olarak karar verilmekte ve uygulanmaktadır.

MEB tüm faaliyetlerinde, yönetim bilgi sistemlerinin yaygınlaştırılması için yoğun çalışmalar yürütmektedir. Bu kapsamda İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri Bilgi Sistemi (İLSİS), e-okul, Karar Destek Sistemleri (KDS) ve uzaktan eğitim portalları (Açık Öğretim Lisesi, Açık İlköğretim Okulu) çok sayıda web tabanlı YBS uygulaması geliştirilmiştir. 2006 yılında ise tüm bu sistemler "Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri (MEBBİS)" adı altında birleştirilmiştir (Bayrakçı, 2007).

Bu kapsamda geliştirilen ilk sistem 1999 yılında kullanıma açılan İLSİS'tir. İLSİS, personel, özlük, atama, istatistik, arşiv ve belge yönetimi, bütçe, envanter ve taşınır mallar, özel kurumlar, devlet kurumları, izleme ve denetim, yatırım ve tesisler gibi modüllerden oluşmaktadır ve MEB İl ve İlçe Müdürlüklerinin rutin işlerini hızlı, güvenilir ve basit bir şekilde yürütmeleri için tasarlanmıştır (<http://www.meb.gov.tr/Stats/apk2002ing/apage49-63.htm>).

MEBBİS kapsamındaki diğer bir sistem ise, Eylül 2007 tarihinde kullanıma açılmış olan, okul ve öğrencilerle ilgili işlemleri kapsayan E-Okul sistemidir. E-okul, okul yöneticilerine işlerini daha pratik ve güvenli bir şekilde yapabilecekleri web tabanlı bir sistemdir. Sistemle öğrencilerin kayıt ve devamsızlık takipleri, ders programları, öğrenci, sınav takvim ve sonuçlarının takibi, veli

ve öğretmenlerle iletişim gibi işlemler gerçekleştirilebilmektedir (<http://e-okul.meb.gov.tr>). Diğer kamusal YBS'lere uyum sağlayan bu sistem okul yöneticileri için büyük kolaylıklar sunmaktadır. Örneğin, öğrencilere ait bilgiler nüfus bilgileri veritabanı olan MERNİS'ten, öğretmen, yönetici ve okullara ait veriler İLSİS'ten alınmaktadır. Böylece verilerin tekrar tekrar girilmesi zorunluluğu ortadan kalkmış ve verilerin hızlı, ekonomik ve tutarlı olması sağlanmıştır. E-okul sayesinde, yazılım kaynaklı maliyet ve sorunlar azaltılmış, kırtasiye işlemleri ortadan kaldırılmış, iletişim hızı artmış, velilere bilgiye ulaşım imkânı sağlanmış, bilgiye erişim kapsamı genişlemiş, işlemlerin mevzuata uygunluğu teminat altına alınmıştır.

E-mezun sistemi ise, mesleki orta öğretim kurumlarının mezunlarını izleme ve değerlendirme amacını taşımaktadır. Mezunların bilgi ve becerilerinin iş gücü piyasasına uygunluğuna ve istihdam oranlarına ilişkin geri bildirimler alınabilmektedir (emezun.meb.gov.tr). Diğer bir YBS olan, Karar Destek Sistemi (KDS), merkez ve taşrada karar verme konumundaki yöneticilere eğitim sistemi ile ilgili bilgi ve istatistiklere erişim imkânı sağlamaktadır (<http://ekds.meb.gov.tr>). E-yatırım sistemi, yöneticiler eğitim kurumlarının bina ve donanım gereksinimlerinin elektronik ortamda izlenmesi ve yatırım karar ve planlarının bu güncel ve sürekli verilere dayalı olarak yapılabilmesi amacını taşımaktadır (<http://e-yatirim.meb.gov.tr>). Bunlara ek olarak MEB, eğitimcilerin ve öğrencilerin ihtiyaçlarını gidermeye yönelik olarak bir takım (<http://aol.meb.gov.tr>, egitim.gov.tr gibi) web portallarını kullanıma sunmuştur.

MEB'in kendi bünyesinde EYBS kullanımı ile ilgili attığı adımlara ek olarak bazı yasal düzenlemeler de EYBS kullanımını bir yerde zorunluluk haline getirmiştir. Çünkü Türkiye'de 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 9'ncü maddesine dayanarak hazırlanan Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Yönetmeliğin yürürlüğe girmesiyle stratejik planlama süreci resmi olarak başlamıştır. Yasa gereğince kamu idareleri; ilgili mevzuat ve benimsedikleri temel ilkeler çerçevesinde geleceğe ilişkin misyon ve vizyonlarını oluşturmak, kalkınma planı, orta vadeli program ve faaliyet alanı ile ilgili diğer ulusal, bölgesel ve sektörel plan ve programlara uygun olarak orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımını içeren stratejik planlarını hazırlamakla yükümlüdürler. Yasaya göre, tüm kamu kurumlarında olduğu gibi MEB ve bağlı kuruluşların kamu idarelerinin; ilgili mevzuat ve benimsedikleri temel ilkeler çerçevesinde geleceğe ilişkin misyon ve vizyonlarını oluşturmaları, stratejik amaçlar ve ölçülebilir hedefler saptamaları, performanslarını önceden belirlenmiş olan göstergeler doğrultusunda ölçmeleri ve bu sürecin izleme

ve değerlendirmesini yapmaları amacıyla katılımcı yöntemlerle stratejik plan hazırlamaları gerekmektedir. Bütçelerin ve kaynak kullanımının okullar tarafından yapıldığı bir planlamada sağlıklı veriler elde etmek ve bunları doğru bir şekilde kullanabilmek için yalnızca MEB uygulamaları değil, her okulun kendi içinde de EYBS kullanma ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Amaç

Bu araştırmanın amacı; okul yöneticilerinin eğitimde kullanılan yönetim bilgi sistemlerinden duydukları memnuniyet düzeylerini ve bu memnuniyeti etkileyen faktörleri belirlemektir. Bu amaçla aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Okul yöneticileri eğitim yönetimi bilgi sistemlerinden ne kadar memnundur; onları ne kadar faydalı ve görevlerine uygun bulmaktadır?
2. Fayda ve göreve uygunluk değişkenleri ile eğitim yönetimi bilgi sistemlerinden duyulan memnuniyet arasında anlamlı ilişki var mıdır?

Önem

EYBS, eğitim sisteminin farklı unsurları ve eğitim kurumları ile toplum arasındaki iletişime olumlu katkı sağlamaktadır (Hua ve Herstein, 2003). Araştırmacılar, eğitimde kullanılan bilgi sistemlerinin doğru tasarlanması ve etkin bir şekilde kullanılabilmesi için, bu sistemlerin oluşturulması, uygulanması, kullanımı süreci ve etkileri üzerine araştırmalar yapılması gerekliliğini vurgulamaktadırlar (Visscher, vd., 2003).

Eğitim sistemlerinde okulların başarılı bir şekilde yönetilmesi etkili politikaların geliştirilmesi ve sistemin somut veri ve bilgi aracılığıyla sürekli izlenmesine bağlıdır. Bu nedenle hükümetler, eğitimsel verileri toplamak, işlemek, bütünleştirmek, analiz etmek ve raporlamak amacıyla EYBS geliştirmekte ve bunlara çok miktarda kaynak ayırmaktadırlar (Koofti, 2007). Okulların çoğunda yönetim bilgi sistemleri kullanılıyor olmasına rağmen, bu sistemlerin kullanımına ilişkin kapsamlı deneysel araştırmaların sayısı oldukça azdır. Bununla birlikte, EYBS'ni okul ölçeğinde en çok kullanan okul yöneticilerin söz konusu sistemlere ilişkin görüşlerini inceleyen yeterince çalışma yoktur. Yapılacak çalışmaların ortaya koyacağı bulgular, gerek eğitime finansman sağlayanlar gerekse eğitim politikaları geliştirenler için önemli veriler sunacağı düşünülmektedir (Infodev, 2012). Ayrıca bu çalışmanın, Türkiye'de hızlı gelişmelere konu olan EYBS ile ilgili az sayıda çalışmadan birisi olması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

YÖNTEM

Bu araştırma, betimsel bir çalışma olup, genel tarama modeline göre yapılandırılmıştır. Genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama modelidir (Karasar, 2003). Bu çalışmada da Gaziantep ili ilköğretim okullarında görev yapan okul yöneticilerinden oluşan evrenden örneklem alma yoluna gidilerek bu okul müdürlerinin konu hakkındaki görüşlerini olduğu gibi ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Araştırma problemine cevap arama sürecinde veriler katılımcılara uygulanan ölçek yoluyla toplanmıştır.

Araştırmanın katılımcılarını, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında, Gaziantep ili merkez ilçelerinde bulunan ilköğretim okulları arasından rastgele seçilmiş 50 okulda görevli okul yöneticileri (müdür ve müdür yardımcıları) oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında hazırlanan 210 ölçek formu belirlenen 50 okula dağıtılmış ve bunların 175 tanesi geri dönmüştür. Verilerin analizi ise geçerli sayılan 142 form üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Çalışma Grubu

Tablo 1'de katılımcılarının cinsiyeti, yaş aralığı, eğitim düzeyi ve görevlerine ilişkin frekans (N) ve yüzde (%) değerleri verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Profili

	N	%		N	%
Cinsiyet			Görev		
<i>Kadın</i>	5	3,5	<i>Müdür</i>	39	27,5
<i>Erkek</i>	137	96,5	<i>Müdür Yard.</i>	103	72,5
Yaş			Eğitim		
<i>35 ve daha az</i>	32	22,5	<i>Ön lisans</i>	30	21,1
<i>36-40 yaş</i>	35	24,6	<i>Lisans</i>	107	75,4
<i>41-45 yaş</i>	21	14,8	<i>Lisansüstü</i>	5	3,5
<i>46-50 yaş</i>	12	8,5	Toplam	142	100
<i>51-55 yaş</i>	24	16,9			
<i>56 ve üzeri</i>	18	12,7			
Toplam	142	100			

Çalışmaya katılan yöneticilerin %27,5'inin (N= 39) okul müdürü, geriye kalan %72,5'inin ise (N= 103) müdür yardımcısı olduğu görülmektedir. Tablo 1'e baktığımızda katılımcıların %96,5 (N= 137) gibi oldukça önemli bir kısmının erkek yöneticiler olduğu görülmektedir. Çalışma kapsamında okulların rastgele seçildiği göz önünde bulundurulduğunda, il genelindeki kadın okul yöneticisi

sayısının oldukça az olduğu söylenebilir. Katılımcıların yaşlarına bakıldığında %61,9'nun (N= 88) 45 yaş ve altında olduğu, buna karşın %12,7'sinin ise (N= 18) 56 ve daha üzeri yaşta olduğu görülecektir. Eğitim durumları bağlamında, okul yöneticilerinin %75,4 gibi büyük oranının (N= 107) lisans, sadece %3,5'inin ise (N= 5) lisansüstü eğitime sahip olduklarını ifade etmişlerdir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanması aşamasında araştırmacılar tarafından geliştirilen EYBS Değerlendirme Anketi (EYBSDA) kullanılmıştır. Anketin madde havuzu oluşturulurken "Teknoloji Kabul Modeli" (Davis, 1989, 1993), "IS Başarı Modeli" (DeLoneve ve McLean, 1992, 2003) ve "Görev-Teknoloji Uyumu" (Goodhue ve Thompson, 1995; Goodhue, 1998) ölçeklerinden maddeler alınmıştır. Toplam 19 maddeden oluşan denemelik ölçekten, güvenilirlik analizi aşamasında düşük madde toplam korelasyon katsayısına sahip olan 1,2,3 ve 16,17, 18. maddeler çıkarılmıştır. Bu işlem sonunda Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı 0.89 olan 13 maddelik güvenilir bir ölçek elde edilmiştir. Ölçekteki alt faktörleri belirlemek için temel bileşenler analizi ve Varimax rotasyonu kullanılarak açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. KMO değeri ,91 olarak hesaplandığı için örneklem büyüklüğünün "mükemmel" (Çokluk,Şekercioğluve Büyüköztürk, 2012) olduğunu, Barlett Küresellik Testinin yüksek ve anlamlı (Ki-kare = 786.704, $p < 0,001$) çıkması ise verilerin çok değişkenli normal dağılımı gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu durumda geçerli bir faktör yapısı elde edilmiştir. Faktör analizi sonucunda toplam varyansın %54'ünü açıklayan 2 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Faktörlerdeki maddelerin içerikleri dikkate alındığında 1. Faktör: Faydalılık ve 2. Faktör: Göreve Uygunluk olarak isimlendirilmiştir. Ölçek 5'li Likert şeklinde derecelendirilmiştir. Cevap aralığı "1: Kesinlikle Katılmıyorum" ve "5: Kesinlikle Katılıyorum" arasında oluşturulmuştur. Katılımcıların EYBS'den duydukları memnuniyet düzeyleri ise "Görevim gereği kullandığım yönetim bilgi sistemlerinden memnunum" ifadesine katılma dereceleri ile ölçülmüştür. Ayrıca katılımcılardan kullandıkları sistemlere ait memnuniyet düzeyleri de "1: Hiç memnun değilim" ile "5: Çok memnunum" arasında puanlamaları istenmiştir.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada bağımsız değişkenler ile bağımlı değişken arasındaki ilişkiyi belirlemek için standart çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Regresyon analizinde ilk olarak varsayımlar test edilmiştir. Bu kapsamda bağımsız değişkenler arası ikili korelasyon kat sayıları 0,8'dan küçük (0,46 ile 0,49 arasında) ve istatistiksel olarak anlamlı, VIF < 10, CI < 30 ve TV > 0,10 olduğu için değişkenler arasında çoklu bağımlılık problemi bulunmadığı görülmüştür (Coakes, 2005:

169; Çokluk, vd., 2012: 35-38). Ayrıca, uç değerlerin analizden çıkarılması için Mahalanobis uzaklık değerleri kullanılmış, iki bağımsız değişken ($df= 2$) ve $p=0,001$ için kritik ki-kare değeri olan 13.82'den daha büyük olan uç değerler analizden çıkarılmıştır (Coakes, 2005:174; Çokluk, vd. 2012: 15). Son olarak, Normal P-P ve Saçılma Diyagramı Matrisi incelenerek doğrusallık ve normallik varsayımlarının sağlandığı sonucuna varılmıştır (Çokluk vd., 2012:18,29).

BULGULAR

Bu bölümde araştırma sorularını cevaplamak amacıyla toplanan verilerin analizinden elde edilen bulgulara ve bu bulgularla ilgili yorumlara yer verilmiştir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Okul yöneticilerinin eğitim yönetimi bilgi sistemlerinden ne kadar memnun; onları ne kadar faydalı ve görevlerine uygun bulduklarını” belirlemek için, değişkenlere ait, ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmış ve Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Memnuniyet, Algılanan Fayda ve Göreve Uygunluk için Ortalama ve SS Değerleri

Değişken	Ort.	SS	N
Memnuniyet	4,16	0,90	142
Fayda	4,48	0,48	142
Göreve Uygunluk	4,22	0,57	142

Tablo 2’deki veriler incelendiğinde, çalışmaya katılan okul yöneticilerinin, EYBS’den memnuniyet düzeylerinin yüksek ($M= 4,16$; $SS= 0,90$) olduğu görülmektedir. Ayrıca, yöneticiler, EYBS’ni yüksek düzeyde faydalı ($M= 4,48$; $SS= 0,48$) ve yine yaptıkları göreve yüksek düzeyde uygun ($M= 4,22$; $S.S.= 0,57$) olduğunu ifade etmişlerdir. Burada okul yöneticilerinin EYBS’den duydukları memnuniyete ilişkin görüşlerindeki sapmanın oransal büyüklüğü dikkat çekmektedir. Buna göre okul yöneticileri arasında EYBS’den duyulan memnuniyet genel olarak yüksek olsa da, fikir birliğinin düşük olduğu ve görüşlerinin farklılık gösterdiği söylenebilir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Fayda ve göreve uygunluk değişkenleri ile eğitim yönetimi bilgi sistemlerinden duyulan memnuniyet arasında anlamlı ilişki var mıdır?” sorusuna cevap aramak için standart çoklu regresyon analizi yapılmıştır.

Tablo 3. Çoklu Regresyon Analizine İlişkin Veriler

	B	S.H.	β	T	p
(Sabit)	0,107	0,614		0,174	0,861
Fayda	0,407	0,191	0,219	2,121	0,035
Göreve Uygunluk	0,529	0,163	0,334	3,232	0,001

$$R= 0,513 \quad R^2= 0,263 \quad F(2.139)= 24,881 \quad p= 0,000$$

Tablo 3'teki bulgulara göre çoklu regresyon analizi sonucunda elde edilen modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. Yani fayda ve göreve uygunluk değişkenleri, EYBS'den duyulan memnuniyet arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki vardır ($R^2= 0,263$; $F(2.139)= 24,881$; $p= 0,000$). Buna göre, Fayda ve Göreve Uygunluk bağımsız değişkenleri, EYBS'den duyulan memnuniyetinin %26'sını açıklamaktadır. Daha açık bir ifadeyle, okul yöneticilerinin kullandıkları EYBS'den duyulan memnuniyetinin %26'sı, kullanım kolaylığı ve göreve uygunluktan kaynaklanmaktadır.

Bağımsız değişkenlerin ağırlıklarını ve anlamlılığı incelediğinde, göreve uygunluk ($B= 0,529$; $p=0,001$) ve fayda ($B= 0,407$; $p= 0,035$) bağımsız değişkenlerinin her ikisi de memnuniyetin istatistiksel olarak anlamlı yordayıcısıdır. İki bağımsız değişkenden göreve uygunluk ($\beta= 0,334$), algılanan faydadan ($\beta= 0,219$) görece daha güçlü bir yordayıcıdır. Yani EYBS'nin göreve uygunluğu, memnuniyeti daha çok etkilemektedir. Bağımsız değişkenlerin standardize edilmiş katsayılarının (β) pozitif olması ise, bu iki değişken ile memnuniyet arasında pozitif ilişki bulunduğu anlamına gelmektedir. Yani, EYBS'nin göreve uygunluğu ve kullanım kolaylığı yükseldikçe, yöneticilerin memnuniyeti de artmaktadır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmada ulaşılan sonuca göre, okul yöneticileri, EYBS'den oldukça memnun, faydalı ve yaptıkları göreve uygun olduğunu düşünmektedir. Araştırmanın bir diğer sonucu ise, fayda ve göreve uygunluğun, EYBS'den duyulan memnuniyeti olumlu etkilemesidir. Alanyazında yer alan araştırmalar, algılanan faydanın kullanıcıların bilgi sistemlerinden memnuniyetini etkileyen faktörlerden biri olduğunu ortaya koymaktadır (Calisir ve Calisir, 2005; Zrivan, vd., 2005).

EYBS, eğitim örgütlerinin işlevlerini yerine getirebilmesi için gereken bilgilerin depolanmasını, erişilmesini, işlenmesini ve iletilmesini sağlayan, bu bilgileri ilgili yönetim kademelerine sunarak yönetim süreçlerini destekleyen örgütsel bilgi sistemidir (Çınar, 1997). Bu açıdan bakıldığında, Türkiye gibi öğrenci sayısının fazla olduğu okulların yoğunlukta olduğu bir ülkede EYBS eğitim yöneticilerinin

işlerini büyük oranda kolaylaştıran bir uygulama olduğu söylenebilir. Haddad (2012)'a göre diğer kamusal hizmetlerle karşılaştırıldığında, eğitim sistemi daha geniş ve karmaşıktır. Ülke geneline yayılmış çok sayıda okul, öğretmen ve yönetici, toplam nüfusun %30'una kadar bir bölümünü oluşturan her yaşta öğrenciyi içerir. Ne açıdan bakarsanız bakın, böyle bir sistem girdi, süreç ve çıktı kalitesini yönetmek ve korumak için muazzam büyüklükte bir sistemdir. Bundan daha küçük ve daha az karmaşık bir organizasyonda bile, çoğu eğitim sistemlerinin kullanmakta olduğu (klasik) yönetim tekniklerini kullanmak, kısa sürede işlerin çığırından çıkmasına sebep olacaktır. Bu sebeple büyük kurumlar prosedürlerini yeniden yapılandırmak ve yönetim başta olmak üzere, üretim, dağıtım, eğitim gibi süreçlerinde teknolojinin imkanlarından faydalanılmaktadır (Haddad, 2012).

Bayrakçı (2007)'ya göre EYBS, eğitim yönetimine, yönetimin tüm kademelerinde uygun, doğru, kullanışlı bilgileri zamanında ve en uygun maliyetle etkin olarak sağlamak amacıyla insanları, süreçleri ve teknolojiyi bir araya getiren kapsamlı sistemlerdir. Araştırma sonuçlarıyla paralel olarak, Visscher, vd. (2003)'ne göre bilgi sistemleri, okul müdürlerinin işlerini pek çok yönden oldukça olumlu şekilde etkilemiştir. EYBS okul yöneticilerinin işlerindeki tekdüzeliği kırmakta, yöneticiler için çok sık tekrar edilen rutin işler için harcanan zamanı kısaltmakta, işleri kolaylaştırmakta ve yönetim işlerine genel olarak yardımcı olmaktadır. Wokocha ve Adebayo (2012)'ya göre, planlama, organize etme, yöneltme ve denetim gibi yönetsel işlevlerin etkili bir şekilde yürütülmesi için anlamlı bilginin zamanında hazır olması hayati öneme sahiptir. Bu bilgilerin doğru bir şekilde toplanması, depolanması ve yeniden kullanılmasında EYBS okul yönetim süreçlerinde yoğun olarak kullanılmakta ve araştırmaya katılan okul müdürleri de EYBS'nin göreve uygunluğu açısından yüksek düzeyde memnuniyet belirtmektedirler.

ÖNERİLER

21. yüzyılın yönetsel yapılanmasında katma değer yaratan kurumlar maddi ve beşeri kaynaklara sahip olanlardan ziyade bu kaynakları etkili, verimli ve ekonomik kullananlar olmaktadır. Yönetim bilgi sistemleri de hangi sektörde kullanılırsa kullanılsın bu katma değeri yaratmada büyük rol oynamaktadır. Ayrıca eğitim seviyesinin yükselmesiyle vatandaşların hak ve sorumluluklarının farkında olmaları ve kamu kaynaklarının kullanımına ilişkin şeffaflığı zorunlu kılmıştır. Özellikle 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu okul yöneticileri üzerindeki toplum baskısı ve beklentilerinin artmasına neden olup hesap verebilirliği daha ciddi bir boyuta taşımıştır. Bu durum EYBS'nin kullanımının öneminin altını bir kez daha çizmiş olup uygulayıcıların dikkatine sunulması gereken bir husus olarak ortaya çıkmıştır.

Wako (2003)'ya göre değişen ihtiyaçlara cevap verebilmek için, yöneticiler, karar alma sürecinde destekleyici olan geçerli (doğru ve güncel) verilerin zamanında toplanması ve analiz edilmesini sağlayacak uygun sistem ve prosedürlere daha fazla ihtiyaç duymaya başlamışlardır. Bu aşamada EYBS daha karmaşık ve değişim hızının yüksek olduğu dinamik bir ortamda bulunan okul yöneticilerinin hızlı karar verme ve dinamik çevreye uyum sağlamalarına yardımcı olmaktadır (Çınar, 1997). İlerleyen yıllarda EYBS'nin okul yönetim süreçlerine daha fazla dahil olması öngörüsünden hareketle araştırmada ulaşılan sonuçların, EYBS'den memnun olma, faydalı ve yapılan göreve uygun bulma yönünde artacağı düşünüldüğünden bu konuda sistemin kullanıcıları konumunda olan kişilerin sayısını arttırarak farkındalık ve bilinç düzeyini arttırmak gerekmektedir.

Haddad (2012: 10)'a göre, çoğu eğitim kurumları ve eğitim sistemleri basit yönetim ve istatistiki bilgi sistemleri kullanmaya başlamışsa da bu sadece bir başlangıçtır. Türk eğitim sisteminde de okul müdürlerinin EYBS günlük yönetsel eylemlerine dahil etmeleri, daha belirli bir şekilde, yönetimde teknoloji kullanımı, eğitim sistemleri ve eğitim kurumlarının etkinliğine ve verimliliğine destek olabilir. Yönetim süreci açısından okul seviyesinde ele alındığında, öğrenci ve personel işlemleri ile okuldaki hizmetlerin yönetiminde teknoloji zorunludur. Sistem seviyesinde ise, kadro ve ödeme işlemlerinin otomasyonu, iletişim ve bilgi toplama, analiz etme ve kullanma gibi faaliyetlerde bilgisayar teknolojilerinin desteği kritik öneme sahiptir. Dolayısıyla EYBS alt yapısını güçlendirmek için ciddi yatırımların yapılması gerekmektedir.

Araştırmacılara öneriler:

Eğitimdeki teknolojik gelişmeler ve çeşitli yeniliklerin eğitim yönetimini ve dolayısıyla EYBS'leri de etkilemesi kaçınılmaz bir durumdur. Bu bakımdan, benzer çalışmaların tekrarlanması ve kullanıcıların memnuniyet düzeylerinin periyodik olarak incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmanın ortaya koyduğu dikkat çekici bir husus, katılımcıların EYBS'ye ilişkin memnuniyet düzeyleri arasında görece olarak büyük farklılıkların olmasıdır. Memnuniyetteki bu farklılığın nedenlerinin (bireysel, teknik ve kurumsal) araştırılmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Diğer yandan bu çalışmada, iki bağımsız değişkenin EYBS'lerden duyulan memnuniyetle ilişkisi incelenmiştir. EYBS'lerden duyulan memnuniyeti etkileyen faktörleri ve bu faktörlerin memnuniyetle ilişkilerini inceleyen çalışmalar, hızla yaygınlaşmakta olan EYBS'nin geliştirilmesinde yol gösterici olabilecektir.

KAYNAKLAR

- Argyris, C. (1991). Management Information Systems: The Challenge to Rationality and Emotionality. *Management Science*, 291.
- Babu, A. R., Singh, Y. P., & Sachdeva, R. K. (1997). *Establishing A Management Information System*: in: Swanson, B.E. etal (eds); Improving Agricultural Extension. A reference manual. Rome: FAO.
- Bayrakçı, M. (2007). Türkiye’de Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemleri ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 395-420.
- Billeh, V. (2001). Educational management and information systems and decision making. In V. Billeh & E. Abd-El Mawgood (Eds.), *Education Development Through Utilization of Technology*. Beirut: Unesco Regional Office & United Arab Emirates: Ministry of Education and Youth.
- Boone, L. E., & Kurtz, D. L. (1999). *Contemporary Business*. Orlando: The Dryden Press-Harcourt Brace College Publishers.
- Breiter, A., & Light, D. (2006). Data for School Improvement: Factors for designing effective information systems to support decision-making in schools. *Educational Technology & Society*, 9(3), 206-217.
- Burchfield, S. A., Easton, P. A & Holmes, D. R. (1994). The Development of an Educational Management Information System Model for Educational Efficiency Analysis, and its Adaptation in Bostwana. In S. A. Burchfield (Ed.) *Research for Educational Policy and Planning in Bostwana*. Gaborone: Macmillan.
- Carrizo, L., Sauvageot, C., & Bella, N. (2003). *Information tools for the preparation and monitoring of education plans*. Paris: Unesco.
- Cassidy, T. (2005). Education Management Information System (EMIS) Development in Latin America and the Caribbean: Lessons and Challenges. Retrieved from http://41.89.160.5/chisimba/usfiles/context/lpe803/EMIS_-_What_is_it_4.pdf
- Coakes, S. J. (2005). *SPSS: analysis without anguish : Version 12.0 for Windows*. Australia : John Wiley & Sons Publishing.
- Crouch, L., Enache, M., & Supanc, P. (2001). Education Management Information Systems (EMIS): Guidelines for Design and Implementation. *TechKnowLogia, January/February*,. Retrieved from http://www.techknowlogia.org/TKL_Articles/PDF/233.pdf

- Calisir, F., &Calisir, F. (2004). The relation of interface usability characteristics, perceived usefulness, and perceived ease of use to end-user satisfaction with enterprise resource planning (ERP) systems. *Computers in Human Behavior*,20(4), 505-515.
- Çınar, İ. (1997). Eğitim Yönetimi Bilgi Sistemleri. *Eğitim Yönetimi*, 3(3), 289-298.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Davis, F.D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly* 13(3), 319-340.
- Davis, F.D. (1993). User acceptance of information technology: System characteristics, user perceptions and behavioral impacts. *International Journal of Man-Machine Studies* 38, 475-487.
- DeLone W.H, & McLean E.R. (1992). Information Systems Success: The Quest for the Dependent Variable. *Information Systems Research*, 3(1), 60-95.
- DeLone W.H, & McLean E.R. (2003). The DeLone and McLean Model of Information Systems Success: A Ten-Year Update. *Journal of Management Information Systems*, 19(4).
- Ellison, R. (2004). A practical guide to working with Education Management Information Systems.
- Goodhue, D. L. & Thompson, R. L. (1995).Task-Technology Fit and Individual Performance *MIS Quarterly*,19(2), 213-236.
- Goodhue D.L. (1998). Development and Measurement Validity of a Task-Technology Fit Instrument for User Evaluations of Information Systems. *Decision Sciences*, 29(1), 105-138.
- Gökçen, H. (2007).*Yönetim Bilgi Sistemleri*. Palme Yayıncılık. Ankara
- Haddad, W. D. (2012). ICTs for Education A Reference Handbook, Part 1: Decision Makers Essentials Available from http://www.ictinedtoolkit.org/user/pdfs/ICTs_for_Education_Essentials.pdf
- Hua, H., & Herstein, J. (2003). Education Management Information System (EMIS): Integrated Data and Information Systems and Their Implications In Educational Management. Paper presented at the *Annual Conference of Comparative and International Education Society*, March 2003.
- Infodev. (2012). Education Management Information Systems (EMIS) Case Studies and Lessons Learned. from <http://www.infodev.org/en/Project.5.html>

- Karasar, N. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
- Koofi, A. A. (2007). A Study of How an Education Management Information System (EMIS) can be Effectively Implemented in the Ministry of Education in the Kingdom Of Bahrain *The Braided Learning E-Journal*. Retrieved from <http://www.mirandanet.ac.uk/ejournal/uploads/590/EMIS.pdf>
- Leblebici, D. N. (1996). *Çağdaş Kamu Yönetiminde Enformasyonun Yeri ve Enformasyon Sistemleri*. Unpublished Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- McGinn, N., & Welsh, T. (1999). *Decentralization of Education: Why, When, What and How?* Paris: IIEP/UNESCO.
- MEB (2014). *Millî Eğitim İstatistikleri. Örgün Eğitim 2013-2014*. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- Moses, K. D. (2001). Education Management Information System: What Is It and Why Do We Not Have More of It. *TechKnowLogia, January/February*,. Retrieved from http://www.techknowlogia.org/TKL_Articles/PDF/221.pdf
- OECD. (2004). e-Transformation Turkey Project: Turkish Case for e-Government. Paper presented at the *Meeting of Senior Officials from Centres of Government On Using New Tools for Decision-Making: Impacts on Information, Communication and Organisation*.
- O'brien, J. A. (1990). *Management Information Systems – A Managerial End User Perspective*. U.S.A.: Richard D. Irwin, Inc.
- Orbach, E. (2004). *The Capacity of Nigerian Government to deliver Basic Education Services: African Human Development Working Paper Series*.
- Powell, M. (2006). *Rethinking Education Management Information Systems: Lessons from and Options for Less Developed Countries*.
- Sultana, R. G. (2002). An EMIS for Palestine – The Education Management Information System in The West Bank And Gaza Strip. *Mediterranean Journal of Educational Studies*.
- UNESCO. (2006). Data collection and education management information systems (EMIS) *Guide book for planning education in emergencies and reconstruction*. Paris: Unesco.
- UNESCO. (2010). Management Capacity, *Guidebook for planning education in emergencies and reconstruction* (pp. 153-154). Paris: Unesco.

- Visscher, A., Wild, P., Smith, D., & Newton, L. (2003). Evaluation of the implementation, use and effects of a computerised management information system in English secondary schools. *British Journal of Educational Technology*, 34(3), 357-366.
- Wako, T. N. (2003). Education Management Information Systems (EMIS): An overview Available from <http://www.educationcaribbean.com/eDocs/ICT4E/EMIS.pdf>
- Wokocha, C., & Adebayo, E. (2012). A Guide to Establishing Management Information System in Tertiary Institutions in Nigeria. *European Scientific Journal*, 8(14), 63-78.
- Zrivan, M., Pliskin, N., & Levin, R. (2005). Measuring user satisfaction and perceived usefulness in the ERP context. *Journal of Computer Information Systems*, 45(3), 43-52.